

Forslag til oppdatering av RETNINGSLINJER FOR UTØVELSE AV SYSTEMANSVARET

Høringsdokument 5. februar 2021

- Retningslinjer for forskrift om systemansvaret § 9

Forord

Dette dokumentet inneholder systemansvarliges forslag til oppdateringer av deler av retningslinjene for utøvelsen av systemansvaret. Oppdateringene som foreslås i dette dokumentet gjelder vilkår for aFRR-markedet som utgjør et vedlegg til retningslinjene for fos § 9 annet ledd.

Det er det konkrete forslaget til endringer i retningslinjer som nå er til høring. De allerede godkjente retningslinjene er ikke på høring. Endringene som foreslås for vedlegg til retningslinjer for § 9 annet ledd, "Vilkår for aFRR-markedet (sekundærreservemarkedet)", innebærer endringer i markedsdesign og brukergrensesnitt mellom systemansvarlig og leverandører. Forslaget til nye vilkår erstatter tilsvarende høringsforslag datert 1. desember 2020.

Den korte høringsfristen skyldes siste endringer i fremdriftsplan for felles nordisk aFRR-kapasitetsmarked og pågående prosess for oppdatering av retningslinjer. Systemansvarlig mener at de foreslåtte endringene vil gi en nytteverdi for leverandører av aFRR og samfunnet som helhet gjennom mer effektiv markedsdesign. Det taler for en rask nasjonal implementering av ny markedsløsning for aFRR, som et steg mot et felles nordisk marked. Da forslagene til endringer i vilkårene for aFRR-markedet har vært gjenstand for høring i flere omganger, samt vært diskutert med bransjen i flere fora de siste årene, vurderer systemansvarlig høringsperioden som håndterbar for berørte aktører.

Vi ber om at kommentarer til forslaget om nye retningslinjer for ovennevnte paragrafer sendes til systemansvarlig innen 5.03.2021.

Høringssvar sendes til firmapost@statnett.no, og merkes med referanse 19/01229.

Merk at høringsinnspillene vil bli offentliggjort på Statnetts hjemmesider. Høringsinnspillet bør derfor være på en form som muliggjør slik publisering.

Systemansvarlig vil sende endelig forslag til RME 01.04.2021.

Innhold

Forord	2
1. Oppdatering av retningslinjer	4
1.1. Retningslinjer for fos § 9	4
1.1.1. Bakgrunn og begrunnelse for endringer i retningslinjer for fos § 9	4
1.1.2. Forslag til oppdaterte retningslinjer for fos § 9	6

1. Oppdatering av retningslinjer

Systemansvarlig foreslår noen endringer i retningslinjene til fos § 9 annet ledd. Endringene gjelder nye markedsvilkår for aFRR-markedet, også kalt sekundærreservemarkedet. Det gjøres bare endringer i vedlegget "Vilkår for tilbud, aksept, aktivering, rapportering og avregning i aFRR-markedet til Statnett".

Endringene er omtalt i påfølgende delkapitler. Innledningsvis gis bakgrunn og begrunnelse for oppdateringene av retningslinjene til den aktuelle bestemmelsen som systemansvarlig sender på høring, samt forslag til konkrete oppdateringer av retningslinjer til de aktuelle enkeltbestemmelsene.

De enkelte delkapitlene med bakgrunn og begrunnelse vil ikke inngå som en direkte del av de endelige retningslinjene, men vil være tilgjengelig for senere oppslag fra dette høringsdokumentet. I teksten under vil det fremgå hva som er oppdateringene av innhold i selve retningslinjene.

1.1. Retningslinjer for fos § 9

Forskriftstekst for § 9 annet ledd:

Systemansvarlig skal til enhver tid disponere tilstrekkelige effektreserver.

1.1.1. Bakgrunn og begrunnelse for endringer i retningslinjer for fos § 9

aFRR¹, sekundærreserver

aFRR er automatiske, raske reserver som systemansvarlig aktiverer. Ved ubalanser i kraftsystemet vil systemansvarlig aktivere aFRR for å frigjøre primærreservene, og bringe systemet tilbake i balanse. I øvrige Europa også brukes aFRR også for å kontrollere balansen per land. aFRR omtales også som *sekundærregulering* eller *Load Frequency Control (LFC)*.

Mål og bakgrunn for endringen

aFRR blir i dag anskaffet gjennom nasjonale markedsløsninger i Norden. De nordiske TSOene arbeider for å etablere et felles nordisk aFRR-kapasitetsmarked. Gjennom et felles nordisk aFRR-kapasitetsmarked med reservasjon av overføringskapasitet vil vi oppnå mer effektiv utnyttelse av reguleringsressursene. Et felles nordisk marked vil gi aktørene tilgang til et større og mer effektivt marked. Simuleringer viser at Norge er netto leverandør av aFRR til Norden, og at vi kan forvente økt eksport og handelsgevinster for Norge. Analyser viser at ved kjøp av 300 MW av disse reservene i Norden i alle årets timer, kan den nordiske besparelsen være rundt 500 MNOK/år.

aFRR er viktig mht. å sikre god frekvenskvalitet, og er en fundamental del av automatiseringen av balanseringsprosessen. De nordiske TSOene er enige om å gradvis trappe opp mengden aFRR i systemet. Vi vil prioritere å først sikre at vi har aFRR i alle timer, før vi deretter vil vurdere å øke volumene med aFRR.

De nordiske regulatorene har stilt krav om at implementeringen av et nordisk aFRR-kapasitetsmarked må avvente resultater fra parallellkjøringen av ny metode for kapasitetsfastsettelse i energimarkedene (flytbasert kapasitetsfastsettelse). Basert på tidslinjen for testing av ny metode for kapasitetsfastsettelse, forventer de nordiske TSOene at et nordisk aFRR-kapasitetsmarked kan implementeres tidligst Q4 2021.

Bakgrunnen er at systemansvarlig ønsker å ta i bruk felles nordisk IT-plattform for aFRR-kapasitetsmarked nasjonalt som et mellomtrinn før idriftsettelse av det nordiske markedet, da uten bruk av reservasjon av overføringskapasitet for utveksling av reserver mellom budområder. Systemansvarlig foreslår å ta i bruk den nye markedsløsningen nasjonalt fra 1. september 2021.

---

¹ automatic Frequency Restoration Reserve

19/01229-73 Høringsdokument februar 2021

Systemansvarlig mener at innføring av D-1 og mindre budstørrelse bør introduseres så fort som mulig for å legge til rette for økt tilbud av aFRR. Daglig oppkjøp av kapasitet med handelstidspunkt før klarering av døgnet D-1 vil bidra til en bedre disponering av ressursene og en mer effektiv reserveportefølje. Usikkerheten rundt alternativ-kostnaden for disponering av produksjonsapparatet vil reduseres desto nærmere driftstimen reserven anskaffes. Videre vil hyppige oppkjøp øke sannsynligheten for at de rimeligste reservene velges i løpet av perioden.

Konsekvenser for berørte aktører i bransjen

Overgang fra dagens ordning til nasjonal bruk av den nordiske løsningen krever at aktørene må tilpasse sine IT-systemer til nye budformater og markedsplattform. De må også tilpasse seg til daglige oppkjøp morgenen D-1, med ny lukketid kl. 07:30 CET. Videre får flere mindre aktører mulighet til å delta ved at krav til minste budstørrelse reduseres fra 5 MW til 1 MW.

Tilpasningene vil muliggjøre deltakelse i et felles nordisk aFRR-marked når dette idriftsettes, uten noen ytterligere tilpasninger hos aktørene. Dette vil redusere ledetiden for oppstart av det nordiske markedet. Endringene vil ikke resultere i "sunk cost", dvs. kostnader som er irrelevante for fremtiden, hverken for systemansvarlig eller aktørene som deltar i markedet.

Leverandører, og tilhørende reguleringsobjekt, som allerede er prekvalifisert for å delta i kapasitetsmarkedet for aFRR må ikke prekvalifiseres på nytt ifm. oppdatering av markedsvilkår.

I dag er oppkjøpet av aFRR begrenset til enkelte budområder som følge av utfordringer effektflyt og nettkapasitet. Et felles nordisk marked er en forutsetning for å kunne benytte aFRR fra flere geografiske områder i Norge. Systemansvarlig sitt vedlagte forslag om å endre markedsvilkårene innebærer derfor ingen endring i dagens praksis knyttet til oppkjøp av aFRR mht. lokasjon.

Involvering av bransjen og bakgrunn for kortere høringsfrist

De nordiske TSOene hadde opprinnelig planlagt at et nordisk aFRR-kapasitetsmarked skulle være klart for oppstart høsten 2019. Det første forslaget om et harmonisert nordisk markedsdesign ble sendt på høring første gang 3. september 2018. Forslaget ble oversendt til nordiske regulatorer 17. april 2019 og på nytt 17. desember 2019. Det nordiske forslaget med tilhørende metode for reservasjon av overføringskapasitet ble oversendt ACER etter at de nordiske regulatorene ikke nådde enighet i vurdering av forslaget for etablering av et felles nordisk marked. ACER fattet en beslutning i saken 17. august 2020.

Etter ACER sin behandling av forslaget planla de nordiske TSOene oppstart av det felles nordiske markedet Q2 2021. Statnett planla nasjonal høringsprosess 1. desember 2020 og oversendelse av nye retningslinjer til RME 1. april².

De nordiske regulatorene ga i oktober 2020 føringer knyttet til tidspunkt for innføring av nordisk marked. De nordiske TSOene har siden det jobbet med å etablere ny nordisk fremdriftsplan, og avklare muligheter for en stegvis nasjonal implementering. Forslag om å ta i bruk IT-løsningen for et nytt nasjonalt markedsdesign med de vedlagte endringer i markedsvilkår ble derfor ikke ferdigstilt i tide til å inngå i den ordinære høringsrunden for retningslinjer som startet 1. desember. Systemansvarlig ønsker å ta i bruk løsningen nasjonalt fra 1. september 2021 og oversende forslag til nye

---

² 26. juni 2020 ba RME ifm. godkjenning av retningslinjer at fremtidige endringer i retningslinjer koordineres og oversendes samlet, og ba om at eventuelle oversendelser for godkjenning sendes til RME to ganger i året, henholdsvis 1. april og 1. oktober.

19/01229-73 Høringsdokument februar 2021

markedsvilkår til RME som opprinnelig planlagt 1. april 2021. Konsekvensen av dette er at høringsfristen reduseres fra 3 til 1 måned.

Systemansvarlig har vurdert at den korte høringsfristen er akseptabel da de prinsipielle endringene har blitt behandlet i tidligere høringer, og systemansvarlig har etterstrebet å gi god informasjon til aktørene gjennom nettsider, varslingskanaler, referansegrupper og diskusjonsfora:

- Gjennom det felles nordiske prosjektet Nordic Balancing Model (NBM) har de nordiske TSOene siden 2018 gjennomført flere webinarer for interessenter og gitt løpende oppdateringer om utviklingen av aFRR-kapasitetsmarkedet. Videre har systemansvarlig benyttet etablerte nasjonale referansegrupper og fora (eks. forum for systemtjenester og IKT-gruppe for systemtjenester og balanseansvaret) som møteplasser for dialog og informasjonsutveksling.
- NBM publiserte 30. august 2019 teknisk implementasjonsguide for at aktører og deres systemleverandører kunne utføre nødvendige tilpasninger og tester. Oppdatert implementasjonsguide ble publisert i januar 2021.

De nordiske landene har foreslått en felles lukketid for budgivning i markedet (gate closure time), som er i tråd med ACERs beslutning 19/2020 om harmoniserte regler for det nordiske LFC-området. Forslag til lukketid for markedet ble sendt på felles nordisk høring 18. november til 31. desember 2020. Innspillene fra bransjen er vurdert, og foreslått lukketid for det nye nasjonale kapasitetsmarkedet er basert på en felles posisjon blant de nordiske TSOene.

Endringer i retningslinjer og vilkår, samt kobling til høringsforslag datert 1. desember 2020

RME har i sitt godkjenningbrev fra 26. juni 2020 kommentert at de mener det mangler en klar struktur for hva som er beskrevet i retningslinjer og hva som er beskrevet i vilkårene for fos §§ 9 og 11. RME har videre kommentert at relevante henvisninger til vilkårene bør inngå i retningslinjene og det bør gjøres en nærmere vurdering av hvilke prinsipper fra vilkårene som også bør framgå i selve retningslinjene, slik at retningslinjene for systemansvarlig sin praksis blir mer tydelig og oversiktlig.

Systemansvarlig foreslo i oppdatert forslag til retningslinjer datert 1. desember 2020 (med høringsfrist 1. mars 2021) endringer i både retningslinjene for fos § 9 og vilkår for reservemarkedene for å presisere og tydeliggjøre praksis og forbedre strukturen i dokumentet. Prinsippet for hva som omtales i retningslinjer og hva som presenteres i markedsvilkår for § 9 er:

- Retningslinjene beskriver systemansvarliges praktisering for utøvelse av systemansvaret, inkludert systemansvarliges bruk av markedsmessige virkemidler og vedtak for å sikre nødvendige effektreserve.
- Vilårene beskriver betingelsene som gjelder de aktører som deltar i markedene. Herunder kriterier for deltagelse i markedene, regler for budgivning og aksept av bud, samt prinsipper for rapportering og avregning

Forslaget om nye vilkår for aFRR-markedet datert 1. desember 2020 innebar ingen endringer i gjeldende praksis. Systemansvarlig erstatter nå dette høringsforslaget med vedlagt forslag til nye vilkår for deltakelse i aFRR-markedet. Endringene som systemansvarlig nå foreslår innebærer endringer i vår praksis knyttet til sikring av effektreserve mht. aFRR.

Forslag om nye aFRR-vilkår påvirker ikke prinsippene som er beskrevet i retningslinjene for fos § 9 annet ledd, hverken i godkjente retningslinjer eller høringsforslag datert 1. desember 2020.

1.1.2. Forslag til oppdaterte vilkår for marked for sekundærreserver (aFRR)

De foreslåtte endringene i vilkårene vil berøre markedsaktørene som følger.

- Ny IT-plattform – endringer i grensesnitt mellom systemansvarlig og leverandør
- Daglig auksjon D-1 med lukketid kl. 07:30 CET
- Mulighet for å tilby blokkbud/komplekse bud
- Minste budstørrelse reduseres fra 5 MW til 1 MW
- Mulighet for å bytte forpliktelse med annen leverandør innenfor samme budområde
- Valuta for budgivning og oppgjør endres fra NOK til EUR

Øvrige endringer i vilkårene er knyttet til bedring av språk og presisering av gjeldende praksis, og innebærer ikke en reell endring for aktørene.